

Ziraat Fakülteleri Öğrencilerinin Sosyal Yapıları, Eğilimleri ve Sorunları Üzerinde Bir Araştırma

A. Demir¹

A. Pala²

H. Baytekin³

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü Çanakkale

²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Zootehni Bölümü Çanakkale

³Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarla Bitkileri Bölümü Çanakkale

Ziraat Fakülteleri öğrencilerinin sosyal statüleri, mesleğe bakış açıları, eğilimleri ve gelecek ile ilgili planlarının tespiti amacıyla 21 adet çoktan seçmeli, 16 adet doldurulmalı sorudan oluşan anket hazırlanmıştır. Öğrencili eğitim yapan 20 Ziraat Fakültesi ile iletişime geçilmiş, bunlardan sadece 10 tanesi anketin yapılmasına izin vermiştir. 1 Mart-15 Mayıs 2005 tarihleri arasında yapılan çalışmada anket soruları fakültelere kargo ile ulaştırılmış, toplam 1845 adet anket formu doldurulmuş olarak geri gelmiştir. Elde edilen verilerin analizinde SAS V8.2 paket programı kullanılmış, belli faktörlerin seviyeleri karşılaştırılarak ihtimal oranları (odds ratios) hesaplanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, ankete katılan öğrencilerin %64'ü il ve Büyükşehirlerden gelmektedir. Fakültesinde uygulamaların artırılmasını isteyen öğrencilerin oranı %87'dir. Bu durum öğrencilerin çoğunluğunun il merkezlerinden gelişi ve tarımsal faaliyetlere uzak oluşlarından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin %72'si Ziraat Fakültesini bitirdikten sonra işsiz kalacağına kesin gözüyle bakmaktadır. Neden olarak, ülkede işsiz Ziraat Mühendislerinin çok oluşu ve çevrenin Ziraat Mühendislerine olumsuz bakış açısı gösterilmektedir. Özel sektörde çalışmak isteyenlerin, işsiz kalacağını düşünen veya kamu sektöründe çalışmayı düşünenlere göre, eğitime inanma ve tarımsal yayımları takip gibi konularda daha bilinçli oldukları görülmüştür (P<0.01). Ankete katılan öğrencilerin sadece %6'sının idealindeki meslek Ziraat Mühendisliği'dir.

Anahtar kelimeler: Anket, ziraat fakültesi, eğilimler, sosyal yapı, ihtimal oranları

A Research on the Problems, Tendencies and Social Structure of Students of Agricultural Faculties

Social statuses, tendencies and plans of students of agricultural faculties were investigated by a survey that had 21 multiple choice and 16 fill in the blanks questions. Only 10 out of 20 Faculties of Agriculture permitted the survey. The surveys were mailed to the universities and the completed 1845 survey forms were received by mail, between March 1st and May 15th, 2005. The data were analyzed using SAS V8.2 and odd ratios were calculated.

According to the survey results, 64% of the students were from cities. 87% of the students stated that the education should emphasize the application more. This is because most of the students from cities are not exposed to agricultural practices. 72% of the students fear that they will be unemployed for a long time after graduation. The reason seems to be the excessive number of agriculture engineers and the negative public view on graduates of Faculty of Agriculture. Students who plan to work in private industry believed more in the benefits of education and followed the agricultural publications more closely compared to those who plan to work in a government office or to those who believe they will be unemployed for a long time (P<0.01). Among the participants, only 6 %referred to agriculture as their ideal profession.

Keywords: Survey, faculty of agriculture, tendency, social structure, odds ratios

Giriş

İstanbul-Ayamama Çiftliği'nde "Ziraat Mektebi Âliyesi" adıyla başlayan tarımsal öğretim, günümüze değin çeşitli süreçlerden geçmiş ve son 7 yılda ciddi değişimler

geçirmiştir. Cumhuriyet döneminde tarım eğitimi alanında yapılan ilerlemeler özellikle 1928 yılında, tarım kültürünü yaymak, yeni tarım tekniklerini köylü ve çiftçinin ayağına

götürmek ve ülke gençliğine gerekli tarımsal bilgileri verebilmek amacıyla daha önce açılmış olan tüm tarım okulları geçici olarak kapatılmış, ancak çağdaş anlamda tarım eğitimi için Atatürk'ün direktifiyle Ziraat Yüksek Mektebi açılmıştır. Değişik isim ve fonksiyonlar altında etkin bir şekilde sürdürülen tarımsal eğitim 1948 yılında Ziraat Fakültesi adı altında veteriner, ziraat sanatları ve orman bölümlerini içine alarak eğitimine devam etmiştir. Günümüzde fakülte düzeyinde eğitim veren birçok Ziraat, Veteriner, Orman, Su Ürünleri Fakültelerinin ana fakültesi olmuştur. Bir dönem ülkemizin en saygın mesleklerinden olan Ziraat Mühendisliği'nde, bugün öğretim üyesi ve donanımı dikkate alınmadan açılan 20 adet Ziraat Fakültesiyle tarımsal eğitimde ciddi bir değer kaybı ortaya çıkmıştır. Türkiye'de Ziraat Mühendisi sayısı, AB ülkelerinin toplam Ziraat Mühendisi sayısının 20 katından fazladır (Ülger, 2006). Artan sayı ile eğitim-öğretim kalitesindeki düşüş, Ziraat Mühendisleri'nin yapacağı işlerin büyük çoğunluğunun diğer meslek gruplarının, hatta eğitimsiz kişilerin eline geçmesine neden olmuştur.

Ülkemizde Ziraat Mühendisliğinin zaman içinde halk ve öğrenciler gözünde uğradığı değer kaybı, Ziraat Fakültesi öğrencilerinin gerek okulda gerekse iş bulmadaki sorunları ile doğrudan ilintilidir. İş bulmanın kolay olduğu ve iyi sayılabilecek ücret alınan öğretmenlik gibi mesleklere yönelim her zaman yüksek olmakta, halk arasında kolay iş bulunabilen ve yüksek gelir getiren iş alanları, daha fazla tercih edilmektedir. İş bulmanın zorlaşmasında sosyolojik ve ekonomik sebepler en büyük sırayı tutmaktadır. Geçtiğimiz 50 yılda Ziraat Mühendisliğinin önemi azalmasına rağmen, günümüzde, yetki yasasıyla birlikte gen mühendisliği ve organik tarım gibi konuların rağbet görmesi mesleki açıdan önemini artırmaktadır. Ziraat Mühendisliğini kazanan öğrencilerin genelde şehirlerden gelmesi ve bu öğrencilerin ofiste yapılabilecek işleri tercih etmeleri de iş bulmalarını zorlaştırmaktadır.

Bu çalışma, Ziraat Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin sosyal yapılarını ve eğilimlerini ortaya koymak için yapılmıştır. Ziraat Mühendisliğinin ve eğitiminin öğrenciler gözünde değer düşüklüğünün sebepleri araştırılmış, farklı üniversitelerde memnuniyet durumları ve olumsuzluklar incelenmiştir.

Materyal ve Yöntem

Anketin uygulanmasında fakültelerin öğrenci temsilcilerinden yararlanılmıştır. Anket formları katılmak isteyen öğrencilere temsilciler aracılığı ile dağıtılmış, bire bir görüşme yapılmamıştır. Öğrencilerin sorulara samimi yanıtlar vermesini sağlamaya özen gösterilmiştir.

Anket sorularının hazırlanmasında Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü ile Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyelerinden yardım alınmıştır. Anket 21 çoktan seçmeli, 16 boşluk doldurma olmak üzere toplam 37 sorudan oluşmuştur. Anket çalışması Türkiye genelinde eğitim yapılan tüm Ziraat Fakülteleri'nde uygulanmak istenmiş, ancak sadece 10 fakülte anketin öğrenci temsilcileri aracılığı ile uygulanmasına izin vermiştir. Ankete toplam 1845 öğrenci katılmıştır. Çalışma 1 Mart -15 Mayıs 2005 tarihleri arasında yapılmıştır. Yaş, cinsiyet, ebeveyn, eğitim ve meslek durumları doldurulmamış olan veya çoktan seçmeli sorularda birden fazla seçeneğin işaretli olduğu formlar değerlendirilmeye alınmadığından 1749 anket formu değerlendirilmiştir.

Elde edilen verilerin analizinde Tip 3 analiz likelihood oranları istatistikleri için, SAS V8.2 (SAS, 1999) paket programının GENMOD prosedürü kullanılmıştır. Dağılım multinomial olduğu için kümülatif logit fonksiyonu kullanılmıştır (McCullagh ve Nelder, 1989). SAS programında ESTIMATE ifadesi ile faktörlerin seviyeleri karşılaştırılmış ve ihtimal oranları (odds ratios) hesaplanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Katılım ve Öğrenci Kompozisyonu

Ankete katılım bakımından üniversiteleri incelediğimizde en çok katılım 345 öğrenci ile Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nden, en az katılım ise 70 öğrenci ile öğrenci mevcudunun az olduğu Osmangazi Üniversitesi Ziraat Fakültesinden gerçekleşmiştir. Ankete katılan öğrencilerin 688'inin bayan (%39), 1061'inin ise erkek (%61) öğrenci olduğu gözlenmiştir.

Oran olarak üniversitelerin katılımları değerlendirildiğinde formların %20'si Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, %15'i Atatürk ve Selçuk Üniversiteleri, %10'u

Akdeniz Üniversitesi, %9'u Ankara Üniversitesi, %8'i Ege Üniversitesi, %7'si Dicle Üniversitesi, %6'sı Karadeniz Teknik ve Ondokuz Mayıs Üniversiteleri, %4'ü Osmangazi Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğrencilerine aittir.

Ankete katılan öğrencilerin babalarının sadece %1'i okuma-yazma bilmezken, annelerde bu oran %15'e yükselmiştir. Doktora yapan baba oranı %1 iken doktora yapan anne oranı %0'dır. Lise mezunu anne oranı %44, lise mezunu baba oranı ise %48'dir. Ankete katılan öğrencilerin annelerinin %57'sinin ev hanımı olduğu, %43'ünün çeşitli işlerde çalıştığı, babaların ise %32'sinin çiftçi olduğu ve %68'inin diğer işlerde çalıştığı görülmektedir. Babaların eğitim seviyesi annelerin eğitim seviyesinden genelde daha yüksektir.

Ankete katılan öğrencilerin %43'ünün büyük şehirden, %21'inin ilden, %15'inin ilçeden, %10'unun kasabadan ve sadece %11'inin köyden Ziraat Fakültesi'ne geldiği görülmektedir. İlçe, kasaba ve köyden gelenlerin ziraatla uğraştığı düşünülürse, baba mesleklerinden de anlaşılacağı gibi, öğrencilerin yaklaşık 1/3'ü ailesinden ötürü tarımla ilgilidir.

Geçim ve Mali Yapıları

Ziraat Fakülteleri öğrencilerinin %41'inin kredi ve yurtlar kurumu yurtlarında, %28'inin özel yurtlarda, %19'unun arkadaşlarıyla evde ve %12'sinin ise ailesinin yanında barındıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin %21'inin kaldıkları odada tek başına yaşadıkları, %29'unun ise barındıkları yerlerde odalarını 7 ve üzeri kişiyle paylaştıkları anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin %6'sına ailelerinin para göndermediği, geriye kalan %94'üne aileleri tarafından para gönderildiği, ancak yeterli olmayan öğrencilerin çeşitli ek gelirleri olduğu belirlenmiştir. Ankete katılan öğrencilerin %36'sının 251-350 YTL, %29'unun 151-250 YTL, %21'inin 351 YTL ve üzeri, %14'ünün 51-150 YTL para ile geçimini sürdürdükleri, 50 YTL ve altı para ile geçimini sağlayan öğrenci bulunmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin neredeyse yarısı (%43) 51-250 YTL arası gelir ile geçinmektedir. Gelir azlığı, öğrencilerin başta gelen sorunlarından biridir. Özellikle, yeterli yurt bulunmayan illerde öğrencilerin barınma zorunluluğu ev kiralari artırmakta ve

düşük gelir seviyesindeki öğrencileri zorlamaktadır.

Basın ve Yayın İzleme

Öğrencilerin yıl içerisinde %1'inin hiç kitap okumağı, %2'sinin 21 ve üzeri, %4'ünün 11-20, %31'inin 5-10, %62'sinin ise 1-4 arasında kitap okudukları belirlenmiştir. Öğrencilerin son okuduğu kitabın ismini hatırlama oranları ise bayanlarda %87 erkeklerde %80'dir. Toplamda ise son okunan kitap ismini hatırlama oranı %83'tür. Son okuduğu kitap ismini hatırlayanların en çok yazdığı kitap ismi o dönemim en popüler kitabı 'Metal Fırtına'dır (Çizelge 1). Sonuçlara göre Ziraat Fakülteleri öğrencilerinin çoğunluğu çok az kitap okumaktadır. Toplumumuzun genelinde olduğu gibi kitap okuma alışkanlıkları yoktur. Oysa Öbak (2001), Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinden yapılan ankete katılanların %78.6'sının son bir ay içinde meslek alanı dışında kitap okuduklarını bildirmiştir. Viyana da anadili Türkçe olan öğrencilerle yapılan bir araştırmada (Yılmaz, 2000), televizyon seyretme süresi ile kitap okuma oranı arasında negatif bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Öğrencilerin televizyon program tercihlerinde %64 oranla yerli dizi/film ilk sıradadır. İkinci sırada %14 ile yabancı dizi/film, üçüncü sırada %8 ile evlilik/şarkı/türkü yarışmaları, dördüncü sırada %7 ile magazin programları, beşinci sırada %6'luk oranla belgesel/açık oturum yer almaktadır. Öğrencilerin en çok sevdiği televizyon programının ise 'Kurtlar Vadisi' olduğu ortaya çıkmıştır. Yayın saatleriyle ilintili olsa da bilimsel nitelikleri olan programların izlenme oranı çok düşüktür. Dizi film izlenme oranlarının yüksek olması, derse ayrılacak zamanın önemli ölçüde televizyon tarafından doldurulduğunu göstermektedir.

Ankete katılan öğrencilerin sadece %7'si yayın organlarında tarım ile ilgili programları takip ettiklerini, buna karşın, %40'ı takip etmediklerini, %30'u denk geldiği zaman izlediklerini, %23'ü ise zaman buldukça takip ettiklerini belirtmişlerdir. Sürekli tarım ile ilgili programları takip eden öğrencilerin en çok yazdığı program ismi TRT'de yayınlanan 'Bu Toprağın Sesi' programıdır. Öğrencilerin %15'i herhangi bir tarımsal yayına abone olduğunu belirtip yayın ismi yazarken, %20'si abone

olduğunu belirtip yayın ismi yazmamış, %65'i ise herhangi bir tarımsal yayına aboneliği olmadığını belirtmişlerdir. Tarımsal yayına abone olup isim yazanların en çok yazdığı yayım ismi Hasad dergisidir.

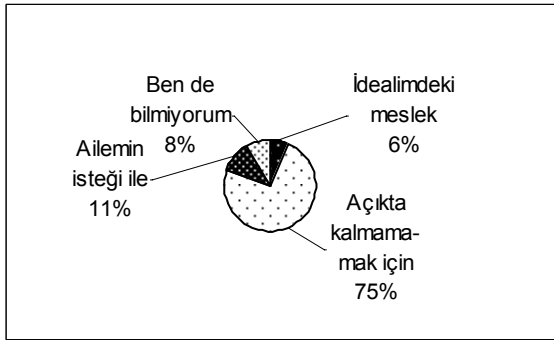
Boş Zamanları Değerlendirme

Bayan öğrencilerin %47'si, erkek öğrencilerin ise %67'si buldukları şehirde en çok kahvehane ve barlarda zaman geçirmeyi

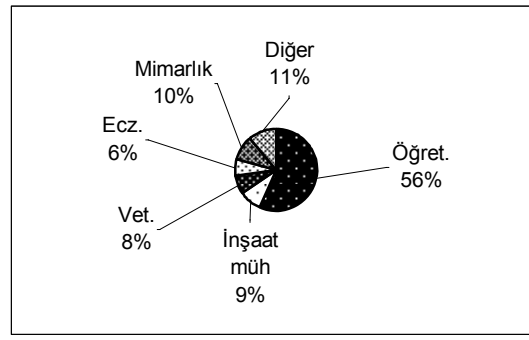
sevmektedirler. Tüm öğrencilerde ise bu oran %59'dur. Öğrencilerin sadece %1'i okulda zaman geçirmeyi sevmektedir. Öğrencilerin %45'i kantini, %26'sı sınıfı, %15'i kütüphaneyi, %14'ü ise laboratuvar ya da uygulama alanlarında zaman geçirmeyi sevmektedirler. Bu durum, fakültelerde kantin hizmetlerinin çok geliştiğini, kütüphane, laboratuvar ve deneme alanlarından yararlanmanın kısıtlı olduğunu göstermektedir.

Çizelge 1. Öğrencilerin kitap okuma oranları (%).

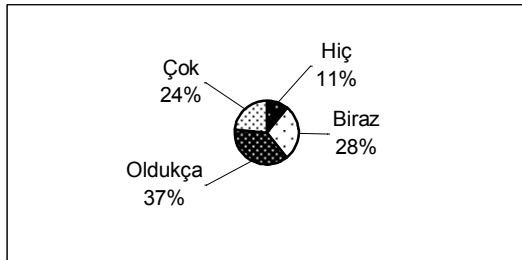
	Hiç	1-4	5-10	11-20	21 ve üzeri	Son okuduğu kitap ismini hatırlayanlar	Son okuduğu kitap ismini hatırlamayanlar	Son okunan, en çok yazılan kitap ismi
Erkek	1	83	12	2	2	80	20	METAL FIRTINA
Kadın	1	31	60	6	2	87	13	
Toplam	1	62	31	4	2	83	17	

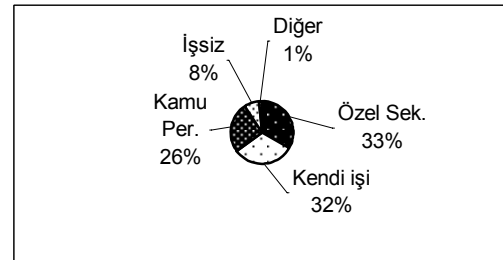
Şekil 1: Ziraat Mühendisliğini seçme nedenleri

Şekil 2: İdealdeki meslek.

Şekil 3: Eğitimin iş hayatında işe yarama dereceleri

Şekil 4: Ne iş yapmayı düşünüyorsunuz?

Okulda zaman geçirmenin alt yapıyla ilintili olması yanında, yerleşkelerin sosyal yaşam alanlarına uzak ve mesai saatleri dışında, öğrenci kantinlerinin, spor tesislerinin ve kütüphanelerin kapatılması, diğer bir deyişle sosyal aktivitelerin kesilmesi de etkili olmaktadır. Oyun salonları, müzikli işletmeler, spor salonları türü, öğrencilerin çekilebileceği yerlerin sayısını arttırmak öğrencilerin

kahvehane-bar yerine, yerleşkede daha fazla zaman harcamasını sağlayabilir.

ÖSS Tercihleri

Ziraat Mühendisliği öğrencilerinin %75'i açıkta kalmamak için, %11'i ise ailenin isteğiyle bu bölümü seçmiştir. Öğrencilerin %8'inin tercih sebebini bilmediği, %6'sının ise idealindeki meslek olduğu için Ziraat

Mühendisliği'ni tercih ettiği görülmektedir (Şekil 1). İdealindeki meslek Ziraat Mühendisliği olanlar hariç ankete katılan öğrencilerin %56'sının idealindeki mesleğin öğretmenlik olduğu dikkat çekicidir (Şekil 2). Öğrencilerin %64'ünün meslekle ilgili bir araştırma yapmadan, %18'inin ise bu bölümü istemediği için araştırma yapmaya gerek duymadan tercih ettiği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin %8'i meslekle ilgili bilgisi olduğunu belirtmiş, sadece %10'u Ziraat Mühendisliğiyle ilgili araştırma yapmışlardır. Öğrencilerin tercih sıraları incelendiğinde, Ziraat Mühendisliği %55'inin son 8 tercih arasında, %28'inin 5-10 arası ve %17'sinin ise ilk 5'te tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ziraat Mühendisliği işsizlik ve tarıma bakış açısı gibi sorunlar yüzünden son sıralarda tercih edilmektedir. Diğer yandan, araştırmaya bile gerek duyulmadan tercih edilmesi açıkta kalmama güdüsüyle tercih edilmesiyle örtüşmektedir.

Ziraat Mühendisliğini kazanan öğrencilerin %51'i üniversiteli olduğu için sevinmişler, %28'i keşke diğer tercihlerimden biri tutsaydı diye düşünmüşler, %14'ü çok sevinmiş, %7'si ise çok üzülmuşlerdir. Her ne kadar öğrencilerin %65'i ÖSS sonuçlarına sevinmişlerse de, sevinmelerinin altında açıkta kalmamaları yatmaktadır.

Fakülte Memnuniyeti

Ziraat Fakültelerinde eğitime devam eden öğrencilerin %33'ü üniversitelerinden memnun olduklarını ancak bulunduğu şehirden memnun olmadıklarını, %25'i memnun olmadıklarını fakat mecburen okuduklarını, %18'i memnun olduklarını, %18'i okulun yetersiz fakat sosyal aktivitelerin çok iyi olduğunu, %6'sı ise memnun olmadıklarını ve başka bir üniversiteye yatay geçiş yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 2. Üniversitelere göre memnuniyet durumları.

Üniversiteler	Evet	Üniversite İyi Fakat Şehirden Memnun Değilim	Okul Yetersiz Fakat Aktiviteler Çok İyi	Hayır, Yatay Geçiş Yapmak İstiyorum	Memnun Değilim Mecburen Buradayım
Akdeniz Üniversitesi	%13	%11	%29	%5	%42
Ankara Üniversitesi	%37	%14	%14	%5	%30
Atatürk Üniversitesi	%13	%56	%14	%4	%13
Onsekiz Mart Üniv.	%15	%54	%10	%3	%18
Dicle Üniversitesi	%12	%33	%18	%10	%27
Ege Üniversitesi	%39	%3	%22	%6	%30
Karadeniz Teknik Üniv.	%11	%28	%16	%10	%35
Ondokuz Mayıs Üniv.	%8	%11	%15	%10	%56
Osmangazi Üniversitesi	%13	%24	%31	%13	%19
Selçuk Üniversitesi	%18	%41	23%	%5	%13
TOPLAM	%18	%33	%18	%6	%25

Öğrencilerin %29'unun uygulamaları yetersiz gördüğü, %20'sinin okul donanımını yetersiz bulduğu, %17'sinin ise herhangi bir olumsuzluk görmediği tespit edilmiştir. Ziraat Mühendisliği eğitiminin işlerine yarayıp yaramayacağı sorulduğunda, %37'si oldukça,

%28'i biraz, %24'ü çok işine yarayacağını ve %11'i ise hiç işine yaramayacağı belirtmişlerdir (Şekil 3). Her ne kadar son sıralarda tercih yüksek ve ÖSS sonuçlarında üniversiteli olduğu için sevinilmiş olsa da, eğitim

sürecinde fikri değişmekte eğitimin faydalı olduğu düşüncesi artmaktadır.

Gelecekle İlgili Düşünceler

Eğitiminizi tamamladıktan sonra ne iş yapmayı düşünüyorsunuz sorusuna katılımcıların %33'ü özel sektörde çalışmak istediklerini, %32'si kendi işlerini kuracaklarını, %26'sı kamu personeli olmak istediklerini, %8'i işsiz kalacağını kesin olduğunu ve %1'i diğer işler yapmak istediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin kendi işlerini kurma düşüncesi istihdamda sıkıntı olmasına rağmen düşük düzeylerde. Kendi işini kuracakların en çok yazdığı işler, çiftlik kurmak (%57), zirai ilaç bayiliği (%38) ve diğer (%5) işlerdir (Şekil 4).

Ankete katılan öğrencilerin %43'ü Türkiye tarımının en büyük probleminin uygulanan yanlış tarım politikaları olduğunu düşünmekte, %26'sı bilinçsiz çiftçiler, %20'si iyi yetiştirilememiş Ziraat Mühendisleri, %11'i ise Türkiye'de her şeyin problem olduğuna işaret etmektedirler. Anket formunun sonunda öğrencilerin belirtmek istediklerini yazmaları için ayrılan bölüme, öğrencilerin %44'ü Ziraat Mühendislerinin iş olanaklarının artırılmasını, %33'ü derslerdeki uygulamaların artırılmasını, %6'sı ise fakülte'deki sosyal aktivitelerin artırılmasını istediklerini yazmışlardır. Öğrencilerin büyük kısmının Türk tarımının problemlerine duyarlı oldukları ve iş bulma kaygısının da ciddi bir problem olduğu görülmektedir.

Üniversitelere Göre Memnuniyet

Ankete katılan öğrencilerin üniversitelerinden memnuniyet durumları incelenmiştir (Çizelge 2, P<0.01). Üniversiteler içinde memnuniyetsiz öğrenci sayısı en fazla olan üniversite % 56 ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi iken, memnun öğrenci sayısı en fazla olan üniversite ise %39 ile Ege ve %37 ile Ankara Üniversiteleridir. Üniversitesinden memnun olmayıp yatay geçiş yapmak isteyen öğrencilerin oranı incelendiğinde, Osmangazi

Üniversitesi %13 ile başı çekmekte, Onsekiz Mart Üniversitesi ise yatay geçiş isteği yönünden son sırada yer almaktadır. Sosyal aktivitelerin en çok olduğu üniversite Osmangazi ve Akdeniz Üniversiteleri olarak görünürken, Onsekiz Mart Üniversitesi sosyal aktiviteler bakımından %10 ile en düşük seviyede görülmektedir. Yatay geçiş yapmak isteyenlerle okul yetersiz sosyal aktiviteler iyi ifadesini seçenler arasındaki olumsuz ilişki ilgi çekicidir.

Olumsuzluklar

Üniversitelere göre alınan eğitimde göze çarpan ilk olumsuzluklar incelenmiştir (Çizelge 3, P<0.01). Ankete katılan tüm üniversitelerde uygulamaları yetersiz bulan öğrenci oranları Dicle Üniversitesinde % 15 iken, Ondokuz Mayıs Üniversitesinde % 44'e çıkmaktadır. Uygulamaların yetersiz bulunma oranları Dicle, Selçuk ve Onsekiz Mart Üniversiteleri dışında, diğer fakültelerde de dikkat çekici bir şekilde yüksektir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde ise donanım yetersizliği ön plana çıkmaktadır. Donanım ile ilgili konularda anket yapıldığı dönemde laboratuvarları hazır olmayan üniversitelerin geriye düşeceği açıktır. Uygulamaların yetersiz bulunmasında, öğrencilerin İl ve Büyükşehirlerden gelmeleri etkili olabilir.

Etkileşimler ve İhtimal Oranları

Ziraat Mühendisliğini tercih nedeni ile ileride çalışmak istedikleri alan arasındaki ilişkiye bakılmıştır (P<0.01). Ziraat Mühendisliğini idealindeki meslek olduğu için tercih edenlerin %57'si ve açıkta kalmamak için tercih edenlerin %33'ü özel sektörde çalışmak istemektedir. Açıkta kalmamak için tercih edenlerin %33'ü, ailesinin isteği ile tercih edenlerin %36'sı kendi işini kurmak, tercih nedenini bilmeyenlerin %36'sı ise kamu personeli olmak istediklerini belirtmektedirler.

Çizelge 3: Üniversitelere göre alınan eğitimde göze çarpan ilk olumsuzluklar.

Üniversiteler	Olumsuzluk Yok	Hangi Birini Sayayım	Ders Notları Yetersiz	Donanım Yetersiz	Hocalar Yetersiz	Ders Programı Yetersiz	Uygulama Yetersiz	Fiziki Yapısı Yetersiz
Akdeniz Üniversitesi	%14	%7	%8	%24	%4	%6	%34	%3
Ankara Üniversitesi	%29	%9	%3	%9	%4	%5	%38	%3
Atatürk Üniversitesi	%7	%29	%6	%14	%4	%4	%34	%2
Onsekiz Mart Üniversitesi	%8	%20	%5	%42	%3	%1	%20	%1
Dicle Üniversitesi	%11	%32	%15	%15	%6	%3	%15	%3
Ege Üniversitesi	37%	11%	%4	%7	%4	%6	%27	%4
Karadeniz Teknik Üni.	%19	%11	%8	%19	%7	%3	%27	%6
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	%16	%13	%6	%11	%4	%4	%44	%2
Osmangazi Üniversitesi	%23	%14	%4	%13	%4	%3	%37	%2
Selçuk Üniversitesi	%23	%29	%7	%16	%6	%1	%16	%2
Toplam	%17	%19	%6	%20	5%	3%	28%	%2

Ziraat Mühendisliğini tercih etmeden önceki araştırma durumları ile kazandığı anki hisleri arasında da çok önemli bir ilişki bulunmaktadır ($P<0.01$). Tercih etmeden önce araştırma yapanların %77.1'i kazandıklarında çok sevindiklerini, herhangi bir araştırma yapmayanların %63.3'ü ile araştırma yapmaya gerek duymayanların %48.1'i üniversiteli olduğu için sevindiklerini, Ziraat Mühendisliğini istemediği için araştırma yapmayanların %58.6'sı diğer tercihlerinden birinin tutmasını istediklerini belirtmişlerdir. Bu durum, ÖSS sınavına giren öğrencilerin, üniversiteli olma arzularının, sevdikleri veya ilgi duydukları alanlarda eğitim görme arzularına galip geldiğini göstermektedir.

Öğrencilerin üniversiteye geldiği yer ile Türkiye tarımının en büyük problemi nedir sorusu arasındaki ilişki incelendiğinde ($P<0.01$); bilinçsiz çiftçiler diyenlerin %36.2'si köy, kasaba ve ilçeden, %63.8'i ise il ve büyükşehirden, yanlış tarım politikaları diyenlerin; %28.9'u köy, kasaba ve ilçeden, %71.1'i il ve büyükşehirden, yetiştirilememiş

Ziraat Mühendisleri olduğunu düşünenlerin %41.2'si köy, kasaba ve ilçeden, %58.8'i il ve büyükşehirden, bu ülkede her şey problemliyenlerin ise %56.9'u köy, kasaba ve ilçeden, %43.1'i ise il ve büyükşehirden üniversiteye gelmişlerdir. Kırsal kesim kökenli öğrencilerde tarımsal sorunların temelinde Ziraat Mühendislerinin yetersizliği, kent kökenli öğrencilerde ise bilinçsiz çiftçilerin ağırlıkla gösterilmesi ilginçtir.

Yaşlara göre eğitimin işe yarama hissine bakıldığında ($P<0.01$), 18-21 yaş arası kişilerin, eğitimin daha az işe yaradığını düşünme ihtimal oranının (odds ratio) 22-25 yaş arası kişilere göre 2.4 ± 0.23 ($P<0.01$) kat, 25 yaş ve üzeri kişilere göre ise 1.81 ± 0.31 ($P<0.01$) kat olduğu görülmektedir. Burada, 22-25 yaş arası ile 25 yaş ve üzeri ihtimal oranı 1 kabul edilmektedir. Genellikle 22 yaş ve üzeri öğrenciler, yaşı küçüklere göre, eğitimin işe yaradığına daha fazla inanmaktadırlar. 22-25 yaş arası kişilerin, eğitimin daha az işe yaradığını düşünme ihtimal oranı 25 yaş ve üzeri kişilere göre 0.74 ± 0.13 ($P>0.05$) bulunmuştur. Özetle, en genç olan 18-

21 yaş arası grup, eğitimin işe yaradığına diğer iki gruba göre daha az inanmaktadır. Maltepe Üniversitesi tarafından 2500 öğrenci ile yapılan bir ankette (Eşme, 2004), öğrencilerin %87'sinin, eğitimin kendilerini hayata hazırlamadığını ve öğrendiklerini kullanamadıklarına inandığını ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin bir kısmı sınava girmeden önce bölümler hakkında bir araştırma yaparken bir kısmı ne olduğunu tam olarak bilmeden yazmışlardır. Yapılan araştırma ve sonuçlar açıklandıktan sonraki his arası ilişki yüksek derecede önemli ($P<0.01$) bulunmuştur. Burada hisler 'çok sevindim', 'üniversiteli olduğum için sevindim', 'diğer tercihlerimden biri tutsaydı' veya 'çok üzüldüm, içimden kayıt yaptırmak bile gelmedi' şeklinde sıralanmıştır. İlk seçenek en çok sevilen ve son seçenek en çok üzülen olarak kabul edilirse, araştırma yapanların yapmayanlara göre daha çok sevinme ihtimal oranı 26.2 ± 5.4 kat ($P<0.01$) bulunmuştur. Buna göre, tercihlerini bilinçli yapan öğrenciler Ziraat Fakültesini kazandıklarında daha fazla memnun olmaktadır. Bu memnuniyetin okul başarısını da etkilemesi beklenebilir. Tercihlerin daha bilinçli yapılmasında fakülte web sayfaları önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle, web sayfalarında Ziraat Mühendisliğinin tanıtımı yanında, iş olanakları başta olmak üzere, öğrencilerin tercihlerini etkileyebilecek alan bilgilerinin de sunulmasında fayda vardır.

Öğrencilerin Ziraat Fakültesi tercih sıralaması ile kazandıktan sonraki hisleri arası ilişki önemli ($P<0.01$) bulunmuştur. Ziraat Fakültesini ilk 5 tercihi arasına yazan öğrenciler, ikinci 5 arasına yazan öğrencilerden 6.24 ± 1.03 kat ($P<0.01$), son 8 tercihi arasına yazan öğrencilerden 2.38 ± 0.34 kat ($P<0.01$) daha fazla sevinme ihtimal oranına sahiptirler. İkinci 5 tercihleri arasına Ziraat Fakültesi yazan öğrenciler, son 8'e yazan öğrencilere göre 0.38 ± 0.04 ($P<0.01$) kat sevinmişlerdir. Diğer bir deyişle, tercihlerinde Ziraat Fakültesi son 8 arasında bulunan öğrenciler, ikinci 5 arasına yazan öğrencilere göre daha fazla sevinmişlerdir. Bunda Ziraat Fakültesi son 8 tercih sırasında bulunanların çoğunun, 'üniversiteli olduğum için sevindim' seçeneğini işaretlemesi büyük rol oynamıştır.

Öğrenci yaşı ile eğitimden sonra ne derece değiştiniz sorusuna verilen cevaplar arasındaki ilişkiler önemli ($P<0.01$) bulunmuştur.

Eğitimden kaynaklanan değişiklikler için şıklar, 'değişiklik yok', 'biraz değişiklik var', 'alanıma hakim hissediyorum' ve 'çok değiştim' şeklinde verilmiştir. 22-25 yaş arası öğrenciler ile 25 yaş ve üzeri öğrencilerin, 18-21 yaş arası öğrencilere göre sırasıyla 1.73 ± 0.16 kat ($P<0.01$) ve 6.39 ± 1.05 kat ($P<0.01$) daha fazla değiştiklerine inanma ihtimal oranları olduğu bulunmuştur. 25 yaş ve üzeri öğrencilerin 22-25 yaş arası öğrencilere göre değişime inanma ihtimal oranının ise 3.70 ± 0.60 kat ($P<0.01$) olduğu tespit edilmiştir. İleri yaşlardaki öğrenciler eğitimin önemine daha çok inanmakta veya genç yaşlardaki öğrenciler daha az eğitim gördüklerinden dolayı, eğitimin kendilerinde pek bir fark yaratmadığını düşünmektedirler. Dolayısıyla, öğrenci yaş dağılımı ve eğitimden sonra ne derece değiştiniz interaksyonu sonuçları kullanılırken dikkatli olunmalıdır.

Öğrencilere sorulan eğitiminizi tamamladıktan sonra ne iş yapmayı düşünüyorsunuz sorusuna verilen yanıtlar ile eğitimden sonra ne derece değiştiniz sorusunun interaksyonu önemli ($P<0.01$) bulunmuştur. Özel sektörde çalışmak isteyenler ile kendi işini kurmak isteyenler arasında, Ziraat Mühendisliği eğitiminin yarattığı değişiklik açısından bir fark bulunamamıştır ($P>0.05$). Bu iki grupta kamu kesiminde çalışmak isteyenlere göre değişim inancı ihtimal oranlarının sırasıyla 1.24 ± 0.14 kat ($P=0.047$) ve 1.30 ± 0.15 kat ($P=0.023$) olduğu hesaplanmıştır. Özel sektörde çalışmak isteyenlerde, işsiz kalacağını düşünenlere nazaran 20 ± 0.14 kat ($P<0.01$) daha fazla eğitimin farklılık yarattığı inancı gözlenmiştir. Buna göre, mezun olduğunda özel sektörde çalışmak veya kendi işini kurmak isteyenlerin, eğitimin fark yarattığına dair inancı, kamu kesiminde çalışmak isteyenlere veya işsiz kalacağını düşünenlere göre çok daha fazladır. Bu gruptaki öğrencilerin biraz daha kendilerini hazırlamak için eğitimlerine daha fazla önem verdikleri ve bu yönde uğraştıkları da düşünülebilir.

Öğrencilere sorulan eğitiminizi tamamladıktan sonra ne iş yapmayı düşünüyorsunuz sorusuna verilen yanıtlar ile tarımsal yayımları takip ediyor musunuz interaksyonu önemli ($P<0.01$) bulunmuştur. Özel sektörde çalışmak isteyenler ile kendi işini kurmak isteyenler arasındaki fark, tarımsal yayımları takip etme açısından önemli bulunmuş

($P<0.01$) ve ilk grubun ikinciye göre yayın takip ihtimal oranı 3.2 ± 0.41 kat olarak hesaplanmıştır. Aynı şekilde özel sektörde çalışmak isteyenler ve kamu kesiminde çalışmak isteyenler arasında da tarımsal yayın takip etme açısından önemli fark bulunmuş ($P<0.01$) ve ilk grubun ikinciye göre yayın takip ihtimal oranı 2.56 ± 0.34 kat olarak hesaplanmıştır. Kendi işini kurmak isteyenler ile kamu kesiminde çalışmak isteyenler arasında, tarımsal yayınları takip etme açısından önemli bir ilişki bulunamamıştır ($P>0.05$). Kesin işsiz kalacağını diyenlere göre özel sektörde çalışmak isteyenler 8.6 ± 2.50 ($P<0.01$) kat, kendi işini kurmayı planlayanlar 2.7 ± 0.78 ($P<0.01$) kat, kamu kesiminde çalışmayı düşünenler ise 3.37 ± 0.99 ($P<0.01$) kat daha fazla yayın takip etme ihtimal oranına sahiptirler. Buna göre, tarımsal yayınları en düşük seviyede takip eden grup işsiz kalacağını düşünenler, en yüksek takip eden grup ise özel sektörde çalışmak isteyenlerdir. Bu veriler de eğitime inanç interaksyonu ile uyumludur, özel sektörde çalışmak isteyen öğrencilerin, kendilerini geliştirme konusunda daha istekli oldukları anlaşılmaktadır.

Sonuç

Tercihlerini bilinçli yapan öğrenciler, sınav öncesi araştırma yapmayan öğrencilere göre, Ziraat Fakültesini kazandıklarında daha fazla memnun olmaktadır. Mezun olduğunda özel sektörde çalışmak veya kendi işini kurmak isteyenlerin, eğitimin fark yarattığına dair

inancı, kamu kesiminde çalışmak isteyenlere veya işsiz kalacağını düşünenlere göre daha fazladır. Tarımsal yayınları en düşük seviyede takip eden grup işsiz kalacağını düşünenler, en yüksek takip eden grup ise özel sektörde çalışmak isteyenlerdir. Öğrencilerde girişimci ruhun teşvik edilmesi, iş bulanların oranını arttıracığı için Ziraat Mühendisliğinin de popülerliğini arttıracaktır. Nitekim Ziraat Fakültesini bitirdikten sonra işsiz kalacağına kesin gözüyle bakan öğrencilerin %72'si neden olarak ülkede işsiz Ziraat Mühendislerinin çok oluşunu, %28'i ise çevrenin Ziraat Mühendisleri'ne olumsuz bakış açısını göstermektedirler.

Ankete katılan öğrencilerin %64'ünün şehir ve büyük şehirden gelmiş olması onlar için Ziraat Mühendisliği eğitiminde dezavantaj oluşturmaktadır. Fakültesinde uygulamaların artırılmasını isteyen öğrencilerin %87'sini il ve büyük şehirden gelen öğrenciler oluşturmaktadırlar. Ankete katılan öğrencilerin sadece %6'sının idealindeki meslek Ziraat Mühendisliğidir. Ankete katılan öğrencilerin %64'ünün çiftçiliğin yaygın olmadığı kesimden geldiği göz önüne alınarak sadece teorik değil uygulamaların artırılarak Ziraat Mühendisliği eğitiminin desteklenmesi gerekmektedir.

Özel sektörde çalışmak isteyenlerin, diğer gruplara göre daha bilinçli oldukları ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin kendi işlerini kurmaya ya da özel sektörde çalışmaya özendirilmeleri gerekmektedir.

Kaynaklar

- Eşme, İ. 2004. <http://www.maltepe.edu.tr/basinda/makaleler/isaesmeradikal04.asp>
McCullagh, P., ve Nelder, J. A., 1989. Generalized Linear Models, New York: Chapman & Hall.
Öbak, 2001. http://www.akdeniz.edu.tr/obak/newmain_dosyalar/etkinlik
SAS Institute Inc., SAS OnlineDoc®, Version 8.2, Cary, NC, USA, 1999.

- Ülger, P ve Gönüloğlu, E. 2006. Tarımsal Yüksek Öğretimde Yeniden Yapılanmanın Gereği. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi 3(1) 25-31.
Yılmaz, B., 2000. Reading and library usage habits of the students whose mother tongue is Turkish in Vienna, Austria. 66th IFLA Council and General Conference, Jerusalem, Israel, 13-18 August